

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt tirsdag den 14. januar 2014

Sag 279/2012

(1. afdeling)

Weibel Scientific A/S

(advokat Michael H. Steffensen)

mod

Nordisk Flyforsikringsgruppe

(advokat Jakob Rosing)

I tidligere instans er afsagt dom af Østre Landsrets 3. afdeling den 14. september 2012.

I forbindelse med ankesagen er spørgsmålet, om det sagkyndige medlem af landsretten Carsten V.M. Hoff og skønsmand Søren C. Brodersen har været inhabile til at deltage i sagen ved landsretten, udskilt til særskilt behandling og påkendelse, jf. retsplejelovens § 253, og denne kendelse vedrører alene dette spørgsmål.

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Børge Dahl, Jytte Scharling, Poul Dahl Jensen, Michael Rekling og Oliver Talevski.

Påstande

Appellanten, Weibel Scientific A/S, har under delforhandlingen nedlagt følgende påstande:

A. Landsrettens dom ophæves, og sagen hjemvises til fornyet behandling i landsretten ved andre dommere.

B. De under landsrettens sagsbehandling tilvejebragte skønserklæringer udgår af sagen.

Weibel har erklæret, at påstand B bortfalder, såfremt Weibel ikke får medhold i påstand A.

Indstævnte, Nordisk Flyforsikringsgruppe, har over for Weibels påstand A nedlagt påstand om, at sagen fremmes til realitetsbehandling i Højesteret.

Nordisk Flyforsikringsgruppe har over for Weibels påstand B principalt påstået afvisning, subsidiært at skønserklæringerne fortsat skal indgå i sagen.

Sagsfremstilling

Den 15. maj 2005 havarerede et jetfly, der var ejet af Weibel, i forbindelse med en landing i Bader Field lufthavn, som ligger ca. 3 km fra centrum i Atlantic City, USA. Flyets pilot var Erik Tingleff Larsen, der er eneaktionær og bestyrelsesformand i Weibel.

Flyet var kaskoforsikret hos Nordisk Flyforsikringsgruppe. Forsikringssummen for kasko-dækningen var 5 mio. USD uden selvrisiko ved totalskade. Nordisk Flyforsikringsgruppe udbetalte i sommeren 2005 forsikringssummen på 5 mio. USD til Weibel med forbehold om tilbagebetaling, såfremt piloten havde udvist grov uagtsomhed.

Nordisk Flyforsikringsgruppe anlagde den 28. december 2007 sag mod Weibel om betaling af 4.902.027,35 USD med henvisning til forbeholdet og under anbringende af, at piloten havde udvist grov uagtsomhed. Kravet består af forsikringssummen med tillæg af udgifter vedrørende fjernelse af vraket mv. og fradrag af indtægter for salg af dele af vraket.

Under sagens behandling ved landsretten blev der optaget syn og skøn vedrørende henholdsvis spørgsmål af aeronautisk karakter, spørgsmål om radardata og spørgsmål om meteorologiske forhold. Søren Brodersen blev udmeldt som skønsmand vedrørende de meteorologiske forhold.

Landsretten blev under hovedforhandlingen tiltrådt af to sagkyndige medlemmer, jf. retsplejelovens § 20. Et af disse medlemmer var luftkaptajn Carsten Hoff.

Nordisk Flyforsikringsgruppe fik i landsretten medhold i sin påstand om, at Weibel skal betale det ovennævnte beløb på knap 5 mio. USD.

Nordisk Flyforsikringsgruppe

Nordisk Flyforsikringsgruppe er en forening af primært nordiske forsikringsselskaber, som i en periode tegnede kasko- og ansvarsforsikringer for mindre danskregistrerede fly.

Ved udgangen af 2004 havde Nordisk Flyforsikringsgruppe følgende medlemmer:

Codan (medlemsandel på 26,5 %)

GE Francona Re (Schweiz) (medlemsandel på 17,6 %)

Norway Energy and Marine Insurance ASA (Norge) (medlemsandel på 2,9 %)

Sjóvár-Almennar (Island) (medlemsandel på 2,9 %)

Topdanmark (medlemsandel på 11,8 %)

Tryg Forsikring (medlemsandel på 26,5 %)

XL Insurance (England) (medlemsandel på 11,8 %)

I deres egenskab af medlemmer af Nordisk Flyforsikringsgruppe bar de nævnte forsikringsselskaber den økonomiske risiko i forhold til deres respektive medlemsandele på den police, som flyhavariet den 15. maj 2005 blev anmeldt og behandlet under.

Pr. 31. december 2004 ophørte Nordisk Flyforsikringsgruppe med at tegne flyforsikringer.

Nordisk Flyforsikring A/S

Nordisk Flyforsikring A/S blev stiftet den 4. oktober 2004, og Claus Bang Hansen blev udnævnt som administrerende direktør for aktieselskabet.

Aktieselskabet begyndte den 1. januar 2005 sin virksomhed som forsikrer af mindre fly på det danske marked. Aktieselskabet overtog i den forbindelse medarbejderne i Nordisk Flyforsikringsgruppe og administrationen af Nordisk Flyforsikringsgruppe under ophør, herunder ansvaret for skadebehandling af verserende sager. Aktieselskabet overtog derimod ikke Nordisk Flyforsikringsgruppes forsikringsportefølje og dermed forsikringsrisikoen i forhold til gruppens kunder.

Indtil den 30. marts 2006 var aktieselskabet ejet af:

Codan (27,5 %)

Converium Ltd. (Schweiz) (25 %)

Norway Energy & Marine Insurance ASA (10 %)

Topdanmark (5 %)

Tryffingamidstödin HF (Island) (5 %)

Tryg Forsikring (27,5 %)

Pr. 30. marts 2006 blev aktierne i Nordisk Flyforsikring A/S solgt til Universal Management Limited, hvis ejer er QBE Insurance Group Limited, der er et stort australsk forsikringselskab. Navnet "Nordisk Flyforsikring A/S" blev pr. 1. april 2006 ændret til "QBE Nordic Aviation Insurance A/S". Flyforsikringsaktiviteterne i dette selskab blev pr. 1. marts 2011 overført til QBE Insurance (Europe) Limited, England, Danish Branch, og administrationen af Nordisk Flysikringsgruppe under ophør er også overgået hertil. Claus Bang Hansen blev udnævnt som generalagent for QBE Insurance (Europe) Limited, England, Danish Branch.

Rådet for Større Flyvesikkerhed

Vedtægterne mv.

Ifølge § 2 i vedtægterne for Rådet for Større Flyvesikkerhed har rådet til formål at fremme sikkerheden i forbindelse med flyvning. Formålet søges opnået ved en aktiv virksomhed rettet mod alle grene af flyveaktiviteten inden for dansk territorium gennem en repræsentativ sammensætning af rådets medlemmer.

Det er oplyst for Højesteret, at rådet i princippet kun udtaler sig i sager, der har været behandlet i rådet, og om hvilke der er udbredt enighed.

Ifølge vedtægternes § 3 skal rådet være sammensat af personer, hvis viden, erfaring og dedikation skønnes at kunne bidrage til et produktivt resultat af rådets formål og arbejde. Rådet fastsætter selv antallet af medlemmer og opfordrer selv personer til at indtræde i rådet samt i givet fald at udtræde af rådet. Rådets medlemmer søges rekrutteret inden for organisationer, unioner og selskaber med flere, der virker inden for dansk flyvning. En repræsentant fra Statens Luftfartsvæsen, Havarikommissionen for Civil Luftfart og Jernbane samt Forsvaret kan med status som observatør være repræsenteret i rådet.

I tilknytning hertil er det på rådets hjemmeside fra november 2012 anført bl.a., at rådet er en instans, som er uafhængig af politiske grupperinger, interesseregrupperinger o.a., og at dette er vigtigt, idet en af rådets opgaver er at påvirke myndigheder og operatører i ind- og udland med henblik på at fremme flyvesikkerhed i forbindelse med flyvning af enhver art.

Rådets medlemmer

Rådet for Større Flyvesikkerhed udgiver hvert år en beretning om sit virke. Uddrag af disse beretninger for årene 2000-2012 er fremlagt i sagen.

Det fremgår heraf, at medlemmerne af rådet har tilknytning til en række organisationer mv., der virker inden for dansk flyvning. Antallet af medlemmer har varieret, men har ligget omkring 20. Ultimo 2009 havde medlemmerne af rådet tilknytning til følgende organisationer: AOPA (en forening for piloter, flyejere og operatører i Danmark), Autoriserede Danske Flyværksteder, Dansk Ballon Union, Dansk Hangglidning og Paraglidning, Dansk Faldskærms Union, Dansk Kunstflyver Union, Dansk Motorflyver Union, Dansk Svæveflyverunion, Dansk Ultralet Union, Erhvervsflyvningens Sammenslutning, Flyveinstruktørerne, Flyvelægerne, Kongelig Dansk Aeroklub, KZ & Veteranflyveklubben, Københavns Lufthavne, Naviair (bl.a. områdekontrol i dansk luftrum og trafikstyring over danske lufthavne), Nordisk Forening for Luftret, ”Tung Luftfart” (ejere og operatører af kommercielle store fly (rute- og charterfly)), Trafikjournalisternes Klub, ”Meteorologer” og QBE Nordic Aviation Insurance A/S.

Rådet for Større Flyvesikkerhed havde ultimo 2009 følgende observatører: Flyvevåbnet (Flyvertaktisk Kommando), Havarikommissionen for Civil Luftfart & Jernbane samt Statens Luftfartsvæsen.

Carsten Hoff, der som nævnt har været sagkyndigt medlem af landsretten i denne sag, er luftkaptajn og medlem af rådet med tilknytning til ”Tung Luftfart”. Han har siden 2002 været medlem af bestyrelsen for rådet og virket som kasserer. Han har ikke modtaget honorar for sit arbejde i bestyrelsen.

Søren Brodersen, der som nævnt blev udpeget som skønsmand i landsretten, har været medlem af rådet siden 2002. Han har tilknytning til "Meteorologer".

Tidligere direktør for Nordisk Flyforsikringsgruppe, Kai Frederiksen, var medlem af rådet som repræsentant for gruppen frem til 2001, hvor han blev afskediget som direktør for gruppen. Han fortsatte herefter som medlem af rådet, men repræsenterede ikke Nordisk Flyforsikringsgruppe. Han var i en lang årrække indtil 2004 formand for rådets bestyrelse. Nordisk Flyforsikringsgruppe har ikke været repræsenteret i rådet på havaritidspunktet den 15. maj 2005 eller på et senere tidspunkt.

Claus Bang Hansen indtrådte som medlem af rådet i 2005 i sin egenskab af administrerende direktør for Nordisk Flyforsikring A/S (QBE Nordic Aviation Insurance A/S). Han har senere været medlem af rådet i sin egenskab af generalagent for QBE Insurance (Europe) Limited, England, Danish Branch. Han har ikke været medlem af rådets bestyrelse, og han har efter det oplyste deltaget i 2-3 (ud af 4-5) rådsmøder om året.

Rådets finansiering

Medlemmerne af rådet betaler ikke kontingent, da rådets drift udelukkende finansieres via donationer og sponsorater i form af direkte betalinger og naturalydelse. I årsberetningen for 2007 er det anført, at donationerne er "vitale" for rådets arbejde. I andre årsberetninger er det anført, at det uden donationerne ikke ville være muligt at gennemføre rådets arbejde.

Rådets indtægter og udgifter er efter det oplyste forholdsvis beskedne. Til illustration kan nævnes, at indtægterne i henhold til rådets resultatopgørelse for 2003 udgjorde i alt 6.693,93 kr., der indkom fra tilskud/bidrag, donationer, salg af flyvemedicin og renter. Udgifterne udgjorde stort set samme beløb, dækkende generalforsamling og bestyrelsesmøder, gaver/repræsentation, transportudgifter, service- og driftsudgifter og revisionshonorar. For 2004 budgetteredes med indtægter på 25.100 kr. fra tilskud/bidrag, salg af flyvemedicin og renter og med udgifter på 18.500 kr. omfattende udgifter til råds- og bestyrelsesmøder, gaver/repræsentation, transportudgifter, telefonudgifter, frimærker og kontorhold, foredrag i klubber og foreninger samt fremstilling af brochurer. Medlemmerne af rådets bestyrelse modtager ikke honorar for deres bestyrelsesarbejde.

Rådet har efter det oplyste i perioden fra 2000-2012 modtaget støtte fra følgende organisationer mv.:

AOPA

Flyvejournalerne (Danske Flyvejournaleres Klub)

Kongelig Dansk Aeroklub

KZ & V (KZ & Veteranflyveklubben)

Københavns Lufthavne

Maersk Air

My Travel

Naviair

Nordisk Flyforsikringsgruppe

Nordisk Flyforsikring A/S (QBE Nordic Aviation Insurance A/S)

QBE Insurance (Europe) Limited, England, Danish Branch

SAS

Statens Luftfartsvæsen

Sterling

Thomas Cook Airlines (tidligere My Travel)

Særligt for så vidt angår Nordisk Flyforsikringsgruppe er det oplyst, at gruppen indtil 2000 havde ydet mindre økonomisk støtte til rådet. Af årsberetningen for 2000 fremgår det, at hos Nordisk Flyforsikringsgruppe ”har Rådet indtil denne generalforsamling kunnet benytte lokale plads og brug af kontor hjælpemidler m.v., hvilke faciliteter Rådet takker for”. Nordisk Flyforsikringsgruppe har efter det oplyste ikke ydet støtte til rådet efter 2000.

Nordisk Flyforsikring A/S (efter 1. april 2006 QBE Nordic Aviation Insurance A/S) har betalt 25.000 kr. til rådet pr. 31. december 2004, 25.000 kr. pr. 30. juni 2005 og 25.000 kr. pr. 10. juli 2007. Endvidere har QBE Insurance (Europe) Limited, England, Danish Branch, den 30. marts 2011 betalt 25.000 kr. til dækning af rentegning og trykning af en flyvesikkerhedsplakat, som rådet udsender. Aftalen om sponsorering af trykning af plakaten blev indgået i 2010. QBE Nordic Aviation Insurance A/S har ikke ydet støtte til rådet i 2006. I rådets årsberetninger for 2008 og 2009 er anført, at QBE Nordic Aviation Insurance A/S i disse år har ydet støtte til rådet, men aktieselskabet har bestridt dette. QBE Insurance (Europe) Limited, Eng-

land, Danish Branch, har efter det oplyste gennemgået regnskaberne for disse år, og der er ikke bogført nogen form for støtte til rådet.

I et referat af rådets møde afholdt den 17. november 2008 er det anført, at ”Tidligere har forsikring (QBE) betalt de ca. 10-20.000 DKK for årets drift, når der var ”hul i kassen”.”

Andre oplysninger

Det fremgår af landsrettens retsbog for 10. oktober 2008, at landsretten efter anmodning fra Nordisk Flyforsikringsgruppe havde bestemt, at retten under hovedforhandlingen skulle tiltrædes af to sagkyndige dommere. Retsformanden tilføjede, at de personer, der i givet fald kunne komme på tale, ville blive udpeget fra en liste med sagkyndige personer, der var bragt i forslag af blandt andre Rådet for Større Flyvesikkerhed.

Det fremgår af landsrettens retsbog af 30. oktober 2008, at ”retten er indstillet på at udpege teknisk direktør Jørgen H. Ørstam og luftkaptajn, Safety Manager Carsten Hoff som sagkyndige dommere til at tiltræde retten under hovedforhandlingen”. Hvis parterne havde bemærkninger hertil, skulle dette være meddelt retten inden den 28. november 2008. Parterne fremkom efter det oplyste ikke med indsigelser mod udpegningen af de to nævnte personer som sagkyndige medlemmer af landsretten.

Af et referat vedrørende et møde i Rådet for Større Flyvesikkerhed afholdt den 17. november 2008 fremgår ”ad pkt. 9: Bordet rundt”, at Carsten Hoff oplyste, at han skulle være fagdommer i sagen. Det er i parentes anført, at ”rådets andet medlem Bjørn Hørner var inhabil i samme sag”. Referatet er udarbejdet af Bjørn Hørner, der er medlem af rådets bestyrelse og sekretær for bestyrelsen. Han er medlem af rådet med tilknytning til organisationen ”Flyveinstruktørerne”.

Af en police af 11. juni 2009 fremgår, at Robin Ravnkilde fra 10. juli 2009 til 30. juni 2010 har ansvars- og kaskoforsikret et mindre fly (med én passagerplads) hos QBE Nordic Aviation Insurance A/S. Flyet er kaskoforsikret for 515.000 kr., og den årlige præmie udgør ca. 20.000 kr. Det fremgår af en oversigt fra Statens Luftfartsvæsen, Trafikstyrelsen, at seneste ejerskifte vedrørende det nævnte fly er den 31. januar 2008, og at flyet har fem ejere, herunder Carsten Hoff.

Landsretten udpegede i 2011 Søren Brodersen som skønsmand i sagen vedrørende spørgsmål om meteorologiske forhold. Søren Brodersen, der er ansat hos Danmarks Meteorologiske Institut, blev bragt i forslag af instituttet.

I ankesvarskriftet af 25. oktober 2012 for Højesteret anførte Nordisk Flyforsikringsgruppe, at der under hovedforhandlingen i landsretten deltog to sagkyndige dommere, ”hvoraf den ene var luftkaptajn og safety manager samt medlem af Rådet for Større Flyvesikkerhed”.

I ankereplikken af 22. november 2012 gjorde Weibel herefter gældende, at såvel Carsten Hoff som Søren Brodersen var inhabile.

Bjørn Hørner har i et svar af 5. december 2012 på spørgsmål i et brev af 16. november 2012 fra Weibels advokat anført bl.a.:

”Ad. 1.: Jeg erklærede mig selv for inhabil som sagkyndigt retsmedlem uden at diskutere det med Rådet eller enkelte medlemmer. Jeg meddelte, at jeg var inhabil, hvilket fremgår af Rådsmødereferat fra 17. november 2008. Jeg var blevet kontaktet af en medarbejder fra Østre Landsret med henblik på at fungere som fagdommer i sagen om OY-JET havariet mellem forsikringsselskabet og Weibel, men jeg mente med det samme, at jeg måtte være inhabil, da jeg kendte begge parter, hvilket jeg tilkendegav overfor hende. Jeg var ikke selv i tvivl, og hun var da også enig med mig i dette.

Ad. 2.: Årsagen til, at jeg var inhabil, var bl.a. følgende: Jeg kender Erik Tinglef Larsen og har mødt ham ved flere lejligheder i forbindelse med vores fælles interesse for flyvning og har ved enkelte lejligheder fløjet med ham i et af Weibels fly. Jeg er bekendt med at, at piloten ejer eller er medejer af Weibel. Angående sagens anden part, forsikringsselskabet, har jeg været involveret med det både som kunde, hvor mit eget fly indtil for nylig har været forsikret, og i kraft af mit mangeårige medlemskab af bestyrelsen for Rådet for Større Flyvesikkerhed. Forsikringsselskabet, som også er medlem af Rådet, har udgjort en væsentlig del af det økonomiske fundament for Rådets virke i hele min periode som bestyrelsesmedlem. Jeg kender forsikringsselskabets nuværende repræsentant i Rådet, Claus Bang Hansen, og kendte ligeledes Kai Frederiksen (som senere fortsatte som Rådets revisor) personligt og har mødt dem begge adskillige gange bl.a. i forbindelse med Rådsmøder. Jeg har haft en alt for personlig relation til begge sagens parter og ville også have trukket mig, selv om jeg kun havde kendt en af parterne i sagen.

Ad. 3.: OY-JET's havari har utvivlsomt været omtalt ved flere lejligheder i Rådet, men det har ikke været behandlet som et særskilt punkt på dagsordenen. Udveksling af synspunkter og omtale af havarier finder ofte sted som en rundbordsdiskussion under punk-

tet ”Bordet rundt”, og indholdet af drøftelserne gengives ikke i detaljer i Rådsmødereferaterne.”

Bjørn Hørner har i et brev af 17. marts 2013 til Weibels advokat yderligere oplyst bl.a.:

”Flyvningerne, der er udført i forbindelse med Erik Tingleff Larsen, er foregået som gæst på lige fod med en lang række andre mennesker, der er blevet tilbudt en fornøjelsestur med Erik Tingleff Larsen som pilot. I mit tilfælde er der tale om to flyvninger, som har været demonstrationer af flyet og dets udstyr og en sightseeingtur. Jeg har på intet tidspunkt været fører af de pågældende fly, alene af den grund at jeg ikke har den fornødne typeuddannelse.

Jeg har ikke fungeret som instruktør, hverken for Erik Tingleff Larsen eller andre ansatte hos Weibel Scientific A/S. Således har der heller aldrig været økonomiske mellemværender mellem Weibel Scientific og mig eller mellem Erik Tingleff Larsen og mig.”

Af en rapport fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen af 30. juli 2013 fremgår bl.a., at QBE Denmark A/S (tidligere Nordisk Flyforsikring A/S og QBE Nordic Aviation Insurance A/S) har samme postadresse og samme e-mailadresse som Nordisk Flyforsikringsgruppe.

Anbringender

Weibel har til støtte for påstand A anført, at såvel det sagkyndige medlem af landsretten, luftkaptajn Carsten Hoff, som skønsmand Søren Brodersen har været inhabile til at medvirke ved sagens behandling i landsretten.

Nordisk Flyforsikringsgruppe har ydet kontante donationer og sponsorbidrag af vital betydning til Rådet for Større Flyvesikkerhed. Nordisk Flyforsikringsgruppe skal identificeres med alle de selskaber, hvori forsikringsvirksomheden har været drevet i perioden 2000-2012. Forsikringsvirksomheden har gennem alle årene fremstået som én fortsættende virksomhed. Der har i hele perioden været tale om samme adresse og samme kontaktpersoner ved skadesvurderingen. Det må lægges til grund, at forsikringsvirksomheden som anført i rådets årsberetninger også har ydet støtte i 2008 og 2009. Rådet kan have modtaget bidrag i form af naturalydelse og ikke et kontant overført beløb, hvilket kan forklare, at forsikringsvirksomheden ikke har bogført oplysninger herom.

Carsten Hoff har som bestyrelsesmedlem og kasserer for rådet været ansvarlig for rådets økonomi, herunder udarbejdet rådets regnskaber og budgetter. Søren Brodersen er medlem af rådet. Både Carsten Hoff og Søren Brodersen har været bekendt med, at Nordisk Flyforsikringsgruppe skal identificeres med de selskaber, som forsikringsvirksomheden har været drevet i, og de var også begge bekendt med, at Nordisk Forsikringsgruppe havde ydet økonomisk støtte af vital betydning for rådets virke.

Carsten Hoff havde herudover et kontraktsforhold til forsikringsvirksomheden gennem det fly, han var medejer af.

Havariet i 2005 af det fly, Weibel ejede, har utvivlsomt været drøftet ved flere lejligheder i rådet, jf. Bjørn Hørners oplysninger herom.

Weibel har bestridt, at indsigelsen om inhabilitet er fortabt på grund af passivitet. Weibel var ikke før oplysningen herom i ankesvarskriftet for Højesteret bekendt med, at Carsten Hoff var medlem af Rådet for Større Flyvesikkerhed. Nordisk Flyforsikringsgruppe har ikke på noget tidspunkt oplyst, at forsikringsvirksomheden var medlem af rådet. Weibel har ikke været i besiddelse af oplysninger om Søren Brodersen, der gav anledning til at betvivle hans upartiskhed før undersøgelsen i anledning af oplysningen i ankesvarskriftet om Carsten Hoff's medlemskab af rådet.

Weibel har til støtte for påstand B anført, at der ved hjemvisning af sagen skal ske en fuldstændig ny sagsbehandling i landsretten, hvilket indebærer, at samtlige skønserklæringer skal udgå af sagen.

Nordisk Flyforsikringsgruppe har i relation til Weibels påstand A anført, at hverken Carsten Hoff eller Søren Brodersen har været inhabile ved sagens behandling i landsretten.

Claus Bang Hansen, der var administrerende direktør for Nordisk Flyforsikring A/S, blev medlem af rådet i 2005, og han har ikke været medlem af bestyrelsen. Han har i rådet repræsenteret Nordisk Flyforsikring A/S (senere QBE Nordic Aviation Insurance A/S) og senere QBE Insurance (Europe) Limited, England, Danish Branch. Han har ikke repræsenteret Nordisk Flyforsikringsgruppe.

Der har ikke været noget interessefællesskab mellem Claus Bang Hansen og Carsten Hoff. Carsten Hoff har i rådet repræsenteret ”Tung Luftfart”, dvs. ejere og operatører af kommercielle store fly (rute- og charterfly), men hverken Nordisk Flyforsikringsgruppe, Nordisk Flyforsikring A/S (senere QBE Nordic Aviation Insurance A/S) eller QBE Insurance (Europe) Limited, England, Danish Branch, har forsikret sådanne fly, men derimod udelukkende mindre fly.

Claus Bang Hansen har ikke haft og har ingen kontakt til Carsten Hoff uden for regi af rådet, og han har aldrig drøftet sagen med ham. Bjørn Hørner har alene oplyst, at sagen har været omtalt i rådet, men han har ikke oplyst, hvem der har stået for omtalen, eller hvornår omtalen har fundet sted.

Den økonomiske støtte, som Nordisk Flyforsikringsgruppe og Nordisk Flyforsikring A/S (QBE Nordic Aviation Insurance A/S) samt QBE Insurance (Europe) Limited, England, Danish Branch har ydet til Rådet for Større Flyvesikkerhed, er uden betydning for Carsten Hoffs habilitet. Støtten er ydet til et råd med et ideelt – og ikke kommercielt – formål. Carsten Hoff har ikke haft nogen form for personlig vinding ved donationerne eller nogen personlig interesse i, at der blev ydet donationer til rådet. Der har i øvrigt været forskellige sponsorer af rådet, og støtten fra Nordisk Flyforsikringsgruppe, Nordisk Flyforsikring A/S (QBE Nordic Aviation Insurance A/S) og QBE Insurance (Europe) Limited, England, Danish Branch, er af begrænset størrelse. Der skal ikke ske identifikation mellem Nordisk Flyforsikringsgruppe og de nævnte forsikringselskaber. Det bemærkes herved, at der efter 1. april 2006 ikke har været noget sammenfald mellem ejerne af forsikringselskaberne og deltagerne i Nordisk Flyforsikringsgruppe.

Der består ikke noget kundeforhold mellem Carsten Hoff og Nordisk Flyforsikringsgruppe. Carsten Hoff er medejer af et mindre fly, der siden 10. juli 2009 har været forsikret hos QBE Nordic Aviation Insurance A/S med Robin Ravnkilde som forsikringstager. Der har i øvrigt ikke været skader på flyet.

Den omstændighed, at Bjørn Hørner erklærede sig inhabil, har ingen betydning for bedømmelsen af, om Carsten Hoff er inhabil. Forholdene vedrørende Carsten Hoff og Bjørn Hørner er ikke ens.

At Søren Brodersen har været medlem af Rådet for Større Flyvesikkerhed, kan ikke i sig selv bevirke, at han må anses for inhabil som skønsmand. Der er ikke noget interessefællesskab mellem Søren Brodersen og Carsten Hoff eller Claus Bang Hansen, og der har ikke været nogen kontakt mellem dem ud over møderne i rådet, hvor sagen på intet tidspunkt har været særskilt drøftet.

Hvis Søren Brodersen anses for inhabil, er retsfølgen heraf i øvrigt ikke dommens ophævelse og sagens hjemvisning til landsretten. Retsfølgen må være, at der gennemføres et nyt syn og skøn ved en anden skønsmand i anken.

Der skal ved bedømmelsen af inhabilitetsspørgsmålet tages hensyn til, at luftfartsbranchen i Danmark er meget lille. Det er ikke muligt at finde en sagkyndig dommer eller en skønsmand i denne sag, som ikke på den ene eller anden måde har en relation til repræsentanter i Rådet for Større Flyvesikkerhed.

Weibel har fortabt sine indsigelser vedrørende Carsten Hoff's og Søren Brodersens mulige inhabilitet som følge af passivitet. De forhold, Weibel påberåber sig, er ikke efterfølgende omstændigheder, og det er ikke undskyldeligt, at Weibel ikke har fremsat indsigelserne før. Weibel havde særlig anledning til at undersøge Carsten Hoff's relation til Rådet for Større Flyvesikkerhed, idet landsretten allerede i retsbogen af 10. oktober 2008 oplyste, at han var bragt i forslag af rådet. Ved en søgning på "luftkaptajn Carsten Hoff" på internettet kunne Weibel straks have konstateret, at Carsten Hoff var medlem af rådet. Havde Weibel foretaget denne undersøgelse, ville Weibel også være kommet i besiddelse af oplysninger om, at Søren Brodersen var medlem af rådet. Herved kunne Weibel have rejst indsigelse allerede på det tidspunkt, hvor han var bragt i forslag. Indsigelsen er under alle omstændigheder fremsat for sent, jf. fristen på en uge i retsplejelovens § 200, stk. 2, idet indsigelsen først fremkom i anke-replikken af 22. november 2012, mens oplysningen om Carsten Hoff's medlemskab af rådet blev givet i ankesvarskriftet af 25. oktober 2012.

Nordisk Flyforsikringsgruppe har i relation til Weibels påstand B anført, at det ikke tilkommer Højesteret at tage stilling til, hvad retsfølgen af en eventuel ophævelse af landsrettens dom er i relation til skønserklæringerne. Det er i første række et spørgsmål, som landsretten i givet fald må tage stilling til. Weibels påstand B bør derfor afvises. Hvis Højesteret tager stilling til Weibels påstand B, bemærkes, at en ophævelse af dommen og hjemvisning af sagen på grund af Carsten Hoff's inhabilitet ikke kan bevirke, at de skønserklæringer, der er indhentet under forberedelsen af sagen ved landsretten, skal udgå. Carsten Hoff har ikke deltaget i sagsbehandlingen ved landsretten før hovedforhandlingen. Der er i øvrigt, for så vidt angår skønsmændene, alene gjort inhabilitet gældende i forhold til Søren Brodersen. Finder Højesteret, at han har været inhabil, betyder det, at hans skønserklæring skal udgå af sagen, men ikke de øvrige skønserklæringer, idet de tre syn og skøn, der har været i landsretten, er gennemført uafhængigt af hinanden. Procesøkonomiske grunde taler endvidere stærkt for, at skønserklæringerne ikke skal udgå af sagen, idet udgifterne til skønsmændene har udgjort næsten 300.000 kr.

Højesterets begrundelse og resultat

Baggrund og hovedproblemstilling

Ved landsrettens dom er der givet Nordisk Flyforsikringsgruppe medhold i en påstand om, at Weibel Scientific A/S skal betale knap 5 mio. USD. Påstanden angår i det væsentlige tilbagebetaling af en forsikringssum, som Nordisk Flyforsikringsgruppe har udbetalt til Weibel for et havareret jettfly, som Weibel havde kaskoforsikret hos Nordisk Flyforsikringsgruppe.

Under anke af denne dom har Weibel gjort gældende, at Carsten Hoff, der var sagkyndigt medlem af landsretten, var inhabil, jf. retsplejelovens § 66 sammenholdt med § 61, og at Søren Brodersen, der var udpeget som skønsmænd i landsretten, ligeledes var inhabil, jf. retsplejelovens § 197, stk. 1, sammenholdt med § 61. Weibel har som følge heraf bl.a. nedlagt påstand om dommens ophævelse og sagens hjemvisning til fornyet behandling i landsretten.

Det er Weibels hovedsynspunkt, at Carsten Hoff og Søren Brodersen har været inhabile ved landsrettens behandling af sagen, fordi de gennem en årrække har været medlemmer af Rådet for Større Flyvesikkerhed, ligesom Carsten Hoff gennem en årrække har været medlem af rådets bestyrelse og virket som kasserer.

Spørgsmålet om Carsten Hoffs habilitet

Det følger af retsplejelovens § 66, at de forskrifter, der gælder for dommere, også finder anvendelse på sagkyndige retsmedlemmer. I den foreliggende sag skal spørgsmålet om Carsten Hoffs inhabilitet afgøres efter retsplejelovens § 61, jf. § 66, hvorefter ingen må handle som sagkyndigt retsmedlem, hvis der i øvrigt – dvs. uden for de tilfælde, der er nævnt i § 60 – foreligger omstændigheder, som er egnet til at rejse tvivl om det sagkyndige retsmedlems fuldstændige upartiskhed.

Som anført i Højesterets kendelse af 8. september 2011 (gengivet i UfR 2011 s. 3374) og i Højesterets dom af 5. september 2012 (gengivet i UfR 2012 s. 3522) har bestemmelsen i § 61 et dobbelt formål, nemlig dels at undgå en reel risiko for, at afgørelsen i den konkrete sag påvirkes af uvedkommende hensyn, dels at undgå, at der hos parterne eller omverdenen opstår mistillid til upartiskheden hos den person, der skal medvirke i sagen. Det sidstnævnte indebærer, at et sagkyndigt retsmedlem er inhabil, hvis der på grund af den pågældendes tilknytning til sagen eller sagens parter kan rejses tvivl om den pågældendes fuldstændige upartiskhed. For at føre til inhabilitet skal tvivlen være rimeligt begrundet i objektive omstændigheder. § 61 skal i øvrigt fortolkes i lyset af artikel 6, stk. 1, i den europæiske menneskerettighedskonvention, hvorefter enhver har ret til rettergang for en uafhængig og upartisk domstol, og den hertil relaterede praksis fra Menneskerettighedsdomstolen.

Carsten Hoff er luftkaptajn og gennem sin tilknytning til ”Tung Luftfart” medlem af Rådet for Større Flyvesikkerhed, hvor han har været bestyrelsesmedlem og kasserer. Spørgsmålet er i første række, om han ved sit medlemskab af og virke i rådet har fået en sådan særlig relation til Weibels modpart i retssagen eller til selve sagen, at han må anses for inhabil til at deltage som sagkyndigt medlem af landsretten ved sagens behandling og pådømmelse.

Rådet er en bredt sammensat privat forening med medlemmer fra ca. 20 forskellige organisationer mv. Foreningen har til formål at fremme sikkerheden ved flyvning, og den nyder offentlig anerkendelse som sagkyndig på området. Rådet afholder årligt 4-5 møder for sine medlemmer. Foreningens virksomhed udøves inden for beskedne økonomiske rammer, og medlemmernes deltagelse i bestyrelsesarbejde, herunder som kasserer, er ulønnet.

På denne baggrund kan den omstændighed, at Nordisk Flyforsikringsgruppe og senere de forsikringsselskaber, der har forestået administrationen af gruppens forsikringer, har været repræsenteret i Rådet for Større Flyvesikkerhed og i nogle år har ydet støtte af begrænset størrelse til rådet, ikke i sig selv føre til, at der – som følge af Carsten Hoff's medlemskab af og virke i rådet – kan rejses tvivl om hans fuldstændige upartiskhed til at deltage som sagkyndigt medlem af landsretten ved sagens behandling og pådømmelse.

Der er heller ikke i øvrigt oplyst omstændigheder, som kan føre til, at Carsten Hoff har været inhabil. Der foreligger således ikke oplysninger om, at havariet har været nærmere drøftet i foreningens regi, eller om, at Carsten Hoff i forbindelse med drøftelser i rådet skulle have givet udtryk for noget syn på sagen. Carsten Hoff ses heller ikke i kraft af det forhold, at han er medejer af et fly, der har været ansvars- og kaskoforsikret hos QBE Nordic Aviation Insurance A/S for en årlig præmie på ca. 20.000 kr., at have fået en særlig fællesinteresse med Nordisk Flyforsikringsgruppe eller de forsikringsselskaber, der har forestået administrationen af gruppens forsikringer.

Spørgsmålet om Søren Brodersens habilitet

Efter retsplejelovens § 197, stk. 1, må personer, der vil være udelukket fra at handle som dommere i sagen efter § 60, stk. 1, nr. 1 og 2, under ingen omstændigheder tilkaldes som syns- eller skønsmand, og de øvrige i § 60 nævnte personer kun, for så vidt det ikke er muligt at finde andre lige så gode. Selv om det ikke fremgår udtrykkeligt af bestemmelsens ordlyd, finder Højesteret, at princippet i § 61 finder anvendelse ved bedømmelsen af en syns- og skønsmands habilitet.

Søren Brodersen har været medlem af Rådet for Større Flyvesikkerhed og her repræsenteret meteorologisk sagkundskab. Der foreligger efter Højesterets opfattelse ikke forhold, som indebærer, at han har været inhabil til at virke som skønsmand i landsretten. Højesteret har her ved lagt vægt på de grunde, som foran er anført i relation til spørgsmålet om Carsten Hoff's habilitet.

Det bemærkes i øvrigt, at retsvirkningen af, at en skønsmand, der har afgivet erklæring i en tidligere instans, er inhabil, i almindelighed ikke er, at dommen skal ophæves, og sagen hjemvises til fornyet behandling i den pågældende instans.

Konklusion

Højesteret tager herefter Nordisk Flyforsikringsgruppes påstand om, at sagen fremmes til realitetsbehandling i Højesteret, til følge.

Thi bestemmes:

Anken fremmes til realitetsbehandling i Højesteret.